
Filosoferer om menneskelig mangfold

NYHETER OG REPORTASJER

INGRID M. HØIE

Email: ingrid.hoie@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Filosofisk poliklinikk i Bergen er en poliklinikk utenom det vanlige. Her kan leger – og andre – få innsiktsfullt påfyll av kunnskap om menneskets mangfold for derved å bli bedre i møte med pasienter.

Legene bak Filosofisk poliklinikk greier hver måned å samle et stort publikum. Guri Rørtveit (f.v.), Edvin Schei, Stefan Hjørleifsson og Ole Frithjof Norheim. Dag Einar Lysebo var ikke til stede. Foto I.M. Høie

De må ha satt fingeren på et ømt og forsømt punkt, legene i Bergen som tok initiativ til Filosofisk poliklinikk. For hvem kunne ha drømt om at det er mulig å samle et par hundre mennesker en onsdagskveld for å høre to filosofer samtale om hva et menneske er? Enten temaet har vært medisinsens symbolske og religiøse betydning, fordeling av verdens helseressurser eller sjelelig

feilernæring i legestudiet, har auditoriet på Haukeland Sykehus vært bemerkelsesverdig godt fylt opp. Skjønt, ikke nødvendigvis av leger, får vi vite av Edvin Schei, som ved rask opptelling kom frem til at kun 20 av 270 publikummere ved et foredrag om empati tilhørte den store hvite flokk. Velkjent som han er med at leger flest har travle, slitsomme dager, tar han imidlertid dette med ro. Han tror at det er stor interesse for det menneskelige mangfold blant leger som tviler i sin yrkeshverdag.

– Filosofisk poliklinikk setter noe på dagsorden og fungerer som et lyspunkt og en bekreftelse på at man ikke er alene om å kjenne uro og tvil i legerollen, sier Schei.

Medisinsk skråsikkerhet

Edvin Schei og hans filosoferende kolleger, Guri Rørtveit, Ole Frithjof Norheim, Stefan Hjørleifsson og Dag Einar Lysebo, vil skråsikkerheten i tradisjonell medisin til livs. De ønsker større takhøyde og mer undring i medisinsk og helsefaglig hverdag, og vil sette lys på humanistiske aspekter ved medisinen, på selvrefleksjon og på sammenhenger. De mener det naturvitenskapelige bildet av mennesket er ufullstendig. Menneskets mangfold er grunntanken bak Filosofisk poliklinikk.

– Medisinsk kultur er gjennomsyret av aversjon mot usikkerhet. I den medisinske verden søker man mestring og kontroll, og angsten for å dumme seg ut er stor. En bivirkning av det er at vi hele tiden prøver å fjerne usikkerhet. I møte med pasienter har vi møtt vår egen inkompetanse i utallige nyanser. Legeutdanningen har satt oss i stand til å gjøre fornuftige undersøkelser og finne sykdom. Men slik kunnskap alene gjør oss ikke til gode leger for folk, sier Edvin Schei, og peker på at ikke all lidelse skyldes sykdom som lett kan repareres. – Utfordringen blir å møte medmennesker fylt av sterke og smertefulle følelser på en slik måte at møtet blir til hjelp. Det er betydningen av sykdom i forhold til identitet, selvrespekt, fremtid og så videre som er viktig for folk. Som lege må man spørre hva som er problemet med dette problemet, fortsetter han.

Edvin Schei kan ikke se at medisinstudiet lærer en å tenke igjennom hva lege-pasient-forholdet er.

– Medisinerutdanningen legger ikke vekt på selvransakelse, på åpenhet for egen feilbarlighet, på muligheten av at andre kan ha rett eller at andre med mindre makt enn deg vet noe som du ikke vet men burde ha visst. Gjennom studiet har vi lært at det vi nå gjør for pasienten, er nødvendig og tilstrekkelig. I stedet må vi tenke at det vi gjør er nødvendig men utilstrekkelig. Det er en erkjennelse av ydmykhet som bør være der, synes Schei.

– Hvordan kan man ta med seg innsikt fra Filosofisk poliklinikk til hverdagen som lege?

Edvin Schei svarer for seg selv, og mener forumets debatter har gjort ham til en bedre lege. – Jeg trives bedre med de «vanskelige» pasientene og har mer å by på når jeg ikke har noe å by på. Jeg klarer i større grad å gjøre meg selv

tilgjengelig som et medmenneske, svarer han.

Som ringer i vann

Siden starten i oktober 1998 har Filosofisk poliklinikk avholdt 14 møter. Temaene spenner bredt, med den mangfoldige menneskelige dimensjon som en rød tråd. Foredragsholderne har hittil vært hentet fra medisinske og filosofiske miljøer. Publikum er blandet og nivået bevisst popularisert. Legene bak poliklinikken håper å kunne bygge et fagmiljø rundt medisinsk-filosofisk forskning, etikk og vitenskapsteori. – Vi ønsker kontakt med samfunnsvitenskapelig så vel som filosofisk miljø, med folk som underviser og som praktiserer. Vi ønsker å bygge inn flest mulig mennesker og at dette sprer seg som ringer i vann, sier Schei.

Filosofisk poliklinikk ønsker først og fremst å nå ut til morgendagens leger. Intet kan glede initiativtakerne mer enn at tiltaket har fått en avlegger som kalles Filosofisk preklinikk. Filosofisk poliklinikk er på verdensveven, og der finner du høstens program: www.uib.no/isf/filpol/

Hva er et menneske?

Og hva er så et menneske? Filosofene Gunnar Skirbekk og Anders Molander hentet frem betraktninger fra sine forgjengere fra antikkens Hellas til moderne tid, men noen konklusjon trekkes ikke. – Med sikkerhet kan vi si at mennesket er det vesen som spør hva det selv er, igjen og igjen og med undring over at vi i det hele tatt er til. For det er ganske forunderlig, mente Skirbekk.

Publisert: 30. april 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2025. Lastet ned fra tidsskriftet.no 25. desember 2025.